

УДК 349.3

Костюк В. Л.

*заступник завідувача відділу
Апарату Верховної Ради України,
доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри муніципального права
та адміністративно-правових дисциплін
(Національний університет «Острозька академія»)*

ПРАВО НА ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ: НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Здійснення в Україні системних демократичних, соціально орієнтованих перетворень, виходячи із об'єктивної необхідності подолання наслідків фінансово-економічної кризи, проведення системних соціальних, економічних реформ, розвитку громадянського суспільства передбачає якісне і системне реформування пенсійного забезпечення як найбільш важливої складової соціального захисту (соціального забезпечення) [1, с. 1-2], [2, с.3-5]. Як відомо, у сфері впливу пенсійного забезпечення, що має успадковану з радянської доби солідарну основу[3] перебуває значна частина населення, яка повною мірою не є конкурентоспроможною у різних сферах суспільного життя. Йдеться про осіб, які в силу вікових, професійних або інших обмежень, у тому числі стану здоров'я, мають труднощі участі на ринку праці. За своєю суттю, право на пенсійне забезпечення є одним із видів права на соціальний захист (соціальне забезпечення)[4]. Виходячи із міжнародного і національного досвіду, це

© Костюк В. Л., 2015

© Національний університет «Острозька академія», 2015

-
- Право на пенсійне забезпечення в умовах сьогодення: науково-теоретичний аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15kvlnta.pdf>.

право, по-перше, виступає складовою практичного функціонування соціального забезпечення щодо осіб, які у зв'язку із пенсійними ризиками (досягнення пенсійного віку, інвалідність, втрата годувальника тощо) мають обмеження у різних сферах суспільного життя; по-друге, спрямоване стимулювання високопрофесійних фахівців до зайняття суспільно значимих посад, де є жорсткий професійний добір (наприклад, посади на державній, військовій службі, в органах місцевого самоврядування тощо) як своєрідна компенсація фізичних, професійних та інших обмежень згідно закону; по-третє, спрямоване на якісне оновлення ринку праці шляхом залучення молоді (молодих спеціалістів) на робочі місця звільнені особами пенсійного віку. Доречно підкреслити, у 2003 році в Україні була запроваджена трьохрівнева система пенсійного забезпечення, зокрема: 1) перший рівень – солідарна система пенсійного страхування, що базується на засадах солідарності і субсидування та здійснення виплати пенсій і надання соціальних послуг за рахунок коштів Пенсійного фонду; 2) другий рівень – накопичувальна система пенсійного страхування, що базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді або у відповідних недержавних пенсійних фондах – суб'єктах другого рівня системи пенсійного забезпечення та здійснення фінансування витрат на оплату договорів страхування довічних пенсій і одноразових виплат; 3) третій рівень – система недержавного пенсійного забезпечення, що базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсійних виплат на умовах та в порядку, передбачених законодавством про недержавне пенсійне забезпечення[5],[6]. Однак, другий і третій рівні залишаються в Україні формально-декларативними. Адже, якщо накопичувальна система пенсійного страхування в Україні ще не запроваджена, то недержавне

▪ Право на пенсійне забезпечення в умовах сьогодення: науково-теоретичний аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15kvlna.pdf>.

пенсійне забезпечення потерпає від наслідків фінансово-економічної кризи. Не вирішила проблеми оптимізації пенсійного забезпечення його реформа у 2011 році, за результатами якої було ухвалено Закон України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» [7]. Його прикметними особливостями стали обмеження максимального розміру пенсій у солідарній системі пенсійного забезпечення, у тому числі окремих професійних (спеціальних) пенсій на рівні десяти прожиткових мінімумів для осіб, які втратили працездатність. За таких обставин, незважаючи на очевидні сподівання системних реформ пенсійного забезпечення, у його основі продовжує функціонувати лише солідарна система, якою охоплено близько 14 млн. громадян[8]. При цьому, очевидною вбачається тенденція до зростання чисельності пенсіонерів в силу демографічних, військових, соціальних, професійних, техногенних та інших чинників. Натомість, існуюча система пенсійного забезпечення себе по суті вичерпала, враховуючи складність наповнення бюджету Пенсійного фонду України через відсутність належної джерельної бази, нереформованість, необхідність постійної підтримки за рахунок Державного бюджету. Доречно наголосити, що за змістом Закону України «Про Державний бюджет на 2015 рік» прожитковий мінімум для осіб, які втратили працездатність (база визначення мінімальної пенсії за віком): з 1 січня 2015 року – 949 гривень, з 1 грудня – 1074 гривні[9]. У той же час, максимальний рівень пенсій не може перевищувати десяти прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність, тобто 9 490 гривень. Тому, система пенсійного забезпечення є достатньо вразливою, з точки зору гарантування гідних умов життєдіяльності особам пенсійного віку. Адже, як доречно наголошують М. І. Іншин, Д. І. Сіроха сутність соціальної держави в умовах сьогодення полягає у наявності чітких механізмів утвердження

▪ Право на пенсійне забезпечення в умовах сьогодення: науково-теоретичний аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15kvlnta.pdf>.

системи прав та свобод людини, гарантування і правової охорони, розбудови інститутів громадянського суспільства як виразників його інтересів[10, с.18]. За таких обставин вектор розвитку суспільства та держави з питань пенсійного забезпечення має бути адекватним достатньому рівню життя. У протилежному, відбуватимуться процеси збідніння населення, змушені пошуки додаткового заробітку, соціальна напруга та непорозуміння.

Метою даної наукової статті є науково-теоретичне дослідження проблем сутності та особливостей права на пенсійне забезпечення в умовах сьогодення. У юридичній літературі зазначена проблематика розглядалася у працях таких вчених-юристів як: М.І. Боднарук, І.В. Зуб, В.С. Венедіктов, С.В. Венедіктов, М.І. Іншин, В.В. Лазор, Л.І. Лазор, А.Р. Мацюк, О.В. Москаленко, Р.О. Павлюков, П.Д. Пилипенко, С.В. Попов, С.М. Прилипко, О.І. Процевський, С.М. Синчук, О. В. Тищенко, Г.І. Чанишева, М.В. Чічань, Н.М. Хуторян, О.М. Ярошенко та ін. Підтримуючи суттєвий внесок цих та інших вчених у розвиток доктрини права на соціального забезпечення, справедливим буде наголосити, що питання права на пенсійне забезпечення, його сутності, ознак, напрямів оптимізації в умовах сьогодення потребують якісного і системного науково-теоретичного осмислення як складова розвитку суспільства і держави, проведення системних, соціально значимих реформ.

Ураховуючи стан розвитку суспільства і держави, право на пенсійне забезпечення є одним із основних соціальних прав людини. Характеризуючи це право, необхідно наголосити на його соціальній природі, виходячи із об'єктивної необхідності суспільства і держави надавати підтримку особам, які втратили конкурентоспроможність на ринку праці (наприклад, через вік, інвалідність, втрату годувальника, втрату професійної придатності тощо).

▪ Право на пенсійне забезпечення в умовах сьогодення: науково-теоретичний аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15kvlnta.pdf>.

Принагідно констатувати, згідно Конституції України (частина перша ст.46) громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Тому, по суті право на пенсійне забезпечення є складовою права на соціальний захист (соціальне забезпечення). У юридичній літературі наголошується, що право на пенсійне забезпечення проявляється у можливості вимагати від органів, що здійснюють пенсійне забезпечення, грошових виплат у розмірі, співвіднесеному з минулим заробітком заявника, але не нижчому від прожиткового мінімуму, а істотною правомочністю, що складає зміст права на пенсійне забезпечення, є можливість вимагати регулярні грошові виплати[11, с.8]. Разом із тим, М.М. Шумило наголошує на визначенні пенсії, як одного із правових інструментів реалізації державою своєї соціальної функції через органи спеціальної компетенції, яка знаходить своє вираження у щомісячному матеріальному (грошовому) забезпеченні[12, с.11]. Однак, не зовсім коректним було б зводити розуміння права на пенсійне забезпечення до права на пенсію.

У контексті даного дослідження справедливим буде звернути увагу на легальне визначення «права на пенсійне забезпечення».

Доречно наголосити, що за Законом України «Про пенсійне забезпечення» було визначено, що громадяни України мають право на державне пенсійне забезпечення за віком, по інвалідності, у зв'язку з втратою годувальника та в інших випадках, передбачених цим Законом. При цьому, іноземці та особи без громадянства, які проживають в Україні, мають право на пенсію нарівні з громадянами України на умовах, передбачених законодавством або міждержавними угодами (ст.1). Разом із

▪ Право на пенсійне забезпечення в умовах сьогодення: науково-теоретичний аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15kvlnta.pdf>.

тим, Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (ст.8) встановлено, що право на отримання пенсій та соціальних послуг із солідарної системи мають: 1) громадяни України, які застраховані згідно із цим Законом та досягли встановленого цим Законом пенсійного віку чи визнані інвалідами в установленому законодавством порядку і мають необхідний для призначення відповідного виду пенсії страховий стаж, а в разі смерті цих осіб – члени їхніх сімей; 2) особи, яким до дня набрання чинності цим Законом була призначена пенсія відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення» або була призначена пенсія (щомісячне довічне грошове утримання) за іншими законодавчими актами, але вони мали право на призначення пенсії за Законом України «Про пенсійне забезпечення» – за умови, якщо вони не отримують пенсію (щомісячне довічне грошове утримання) з інших джерел, а також у випадках, передбачених цим Законом, – члени їхніх сімей. Крім того, право на отримання довічної пенсії та одноразової виплати за рахунок коштів накопичувальної системи пенсійного страхування мають застраховані особи і члени їхніх сімей та/або спадкоємці на умовах та в порядку, визначених цим Законом. Також доречно наголосити, що особи, які не підлягають пенсійному страхуванню, але добровільно сплачували страхові внески в порядку та розмірах, встановлених законом, до солідарної системи та/або накопичувальної системи пенсійного страхування, мають право на умовах, визначених цим Законом, на отримання пенсії і соціальних послуг за рахунок коштів Пенсійного фонду та/або отримання довічної пенсії чи одноразової виплати за рахунок коштів накопичувальної системи пенсійного страхування. У свою чергу іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, мають право на отримання пенсійних виплат і соціальних послуг із системи пенсійного страхування нарівні з громадянами України

▪ Право на пенсійне забезпечення в умовах сьогодення: науково-теоретичний аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15kvlnta.pdf>.

на умовах та в порядку, передбачених цим Законом, якщо інше не передбачено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Теоретико-правовий аналіз вищевказаних законодавчих новел, дозволяє констатувати, що: по-перше, право на пенсійне забезпечення у пенсійному страхуванні є логічним продовженням права на державне пенсійне забезпечення; по-друге, законодавець по суті зводить право на пенсійне забезпечення до права на пенсійне страхування, що видається не зовсім адекватним його теоретичному розумінню; по-третє, право на пенсійне забезпечення є достатньо складним і системно-структурованим правом відповідно до його трьохрівневої структури; по-четверте, право на пенсійне забезпечення включає в себе право на отримання пенсійних виплат та соціальних послуг із солідарної системи, а на перспективу – право на довічну пенсію та одноразову виплату (у разі запровадження накопичувальної системи); по-п'яте, із змісту законодавчих норм неясно механізм реалізації права на пенсійне забезпечення через призму існування його державної, змішаної і недержавної організаційно-правових форм. За таких обставин, право на пенсійне забезпечення є, переважно, декларативним. В складних умовах спроб реформувати пенсійне забезпечення, впровадити пенсійне страхування, його функціонування ускладнене низкою взаємопов'язаних об'єктивних і суб'єктивних чинників, серед яких основними вважаємо: відсутність рівноцінного зв'язку між порядком формування Пенсійного фонду та винагородою, отримуваною від нього; поглиблення демографічної кризи; недосконалий механізм надання пільгових пенсій; збільшення кількості пенсіонерів та навантаження на працюючих; соціальна несправедливість при диференціації пенсій різними категоріями населення; політична нестабільність суспільства[13, с.5]. Разом із тим, криза права на пенсійне забезпечення пов'язана із такими чинниками як: 1)

▪ Право на пенсійне забезпечення в умовах сьогодення: науково-теоретичний аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15kvlnta.pdf>.

невідповідність пенсійного забезпечення стану розвитку суспільства і держави, у тому числі достатньому життєвому рівню; 2) неефективність пенсійного страхування через недосконалість солідарної системи та відсутність накопичувальної; 3) неефективність державного та недержавного пенсійного забезпечення; 4) складність змішаного пенсійного забезпечення; 5) відсутність якісного професійного пенсійного забезпечення; 6) наявність складного і суперечливого законодавства з питань пенсійного забезпечення; 7) ускладненість реалізації, гарантування і правової охорони права на пенсійне забезпечення; 8) наявність обмежень (заборон) права на пенсійне забезпечення; 9) відсутність ефективного державного нагляду, громадського контролю з питань пенсійного забезпечення; 10) відсутність ефективних механізмів захисту права на пенсійне забезпечення.

У контексті даного дослідження, доречним буде зауважити, що нестабільність права на пенсійне забезпечення викликана неефективністю системи пенсійного страхування, відсутністю системних фінансово-економічних реформ, наявністю цілої низки обмежень пенсійних виплат працюючим пенсіонерам, а також спрямування діяльності держави щодо заборони окремих видів професійних (спеціальних) пенсій[14]. З правової точки зору, такі обмеження (заборони) є сумнівними, оскільки не відповідають вимогам Конституції України ст.ст.1,3, 8, 21-24,46, 48 та інші. До того ж, нелогічними і вразливими є запроваджені обмеження пенсійного забезпечення (розмірів пенсій) в умовах, коли в Україні не діють накопичувальна система пенсійного страхування, професійна пенсійна система і недержавне пенсійне забезпечення. До того ж, конфіскаційні механізми є вразливими у контексті розвитку громадянського суспільства, довіри громадян до держави. Очевидно, що в умовах необґрунтованої диференціації розмірів пенсій відносно окремих

▪ Право на пенсійне забезпечення в умовах сьогодення: науково-теоретичний аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15kvlnta.pdf>.

категорій посадових осіб, більш коректним було б запровадити гнучке їх оподаткування.

Достатньо конструктивною є позиція висловлена у юридичній літературі за якою керуючись світовим досвідом побудови систем пенсійного забезпечення обґрунтовано необхідність запровадження змішаної пенсійної системи з включенням умовно-накопичувального механізму пенсійного забезпечення в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, оскільки саме вона дозволить уникнути найбільш розповсюджених ризиків. Разом із тим, такий механізм стимулюватиме громадян до сплати страхових внесків, оскільки їх пенсія прямо пропорційно залежатиме від розміру сплачених страхових внесків[15, с.15]. Дослідниками наголошується, що ефективність функціонування накопичувальних фондів досягається не тоді, коли повертаються сплачені пенсійні внески, а тоді, коли пенсійні внески інвестовано та отримано прибуток. Крім того, за цих умов державі доцільно впливати на процеси у трьох напрямках: перший – інформування та залучення до участі у накопичувальних фондах широкого кола громадян, підприємств, профспілок; другий – забезпечення надійності та ефективності функціонування накопичувальних фондів, що передбачає убезпечення пенсійних активів та створення сприятливих умов для інвестиційної діяльності; третій – державне регулювання діяльності накопичувальних пенсійних фондів[16, с.6]. також у юридичній літературі справедливо відзначається, що у державах з розвиненою ринковою економікою обов'язкове страхування частіше за все здійснюється у договірній формі (так звані примусові договори) а, відтак саме добровільне пенсійне страхування цілком базується на договірній формі реалізації права на пенсійне забезпечення [17, с.10].

▪ Право на пенсійне забезпечення в умовах сьогодення: науково-теоретичний аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15kvlnta.pdf>.

З огляду на зазначене, право на пенсійне забезпечення – це право на участь особи у пенсійному забезпеченні, у тому числі отримання пенсій (пенсійних виплат), соціальних послуг у пенсійному страхуванні, державній, недержавній, змішаній (професійній) його організаційно-правових формах. Основними ознаками права на пенсійне забезпечення є наступні: а) складне, системно-структурне соціальне право на участь у пенсійному забезпеченні, у тому числі отримання пенсій (пенсійних виплат), соціальних послуг; б) реалізується, переважно, через здійснення особою права на пенсію (пенсійні виплати); в) спрямоване на забезпечення гідного рівня життя осіб пенсійного віку; г) забезпечується за рахунок пенсійного страхування (поєднання солідарної і накопичувальної систем), державного, недержавного і змішаного (професійного) пенсійного забезпечення; г) характеризується наявністю умов та підстав реалізації (попередня трудова діяльність, сплата страхових внесків тощо); д) має специфічні механізми гарантування, правової охорони і захисту; е) обсяг права на пенсійне забезпечення пов'язаний із прожитковим мінімумом та/або попереднім заробітком особи; є) наявність мінімального та максимального рівнів, можливість обмежень відповідно до закону; ж) підлягає державному нагляду та громадському контролю; з) підлягає юрисдикційній та позаюрисдикційній правовій охороні.

Принциповими напрямками удосконалення права на пенсійне забезпечення є наступні: 1) формування дієвих та доступних механізмів реалізації, гарантування права на пенсійне забезпечення; 2) забезпечення дієвості і доступності механізмів правової охорони права на пенсійне забезпечення; 3) забезпечення зростання розмірів пенсій (пенсійних виплат) відповідно до рівня життя у суспільстві і державі; 4) заборони обмеження (скасування) пенсійних виплат; 5) розвиток та оптимальне поєднання державного, недержавного, змішаного (професійного)

▪ Право на пенсійне забезпечення в умовах сьогодення: науково-теоретичний аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15kvlnta.pdf>.

пенсійного забезпечення, а також пенсійного страхування (солідарної і накопичувальної систем) на основі забезпечення гідного рівня життя особам пенсійного віку; 6) забезпечення оптимального поєднання пенсій (пенсійних виплат) у системі державного пенсійного забезпечення і пенсійного страхування; 7) розвиток професійної пенсійної системи, у тому числі шляхом відновлення існування низки професійних пенсій щодо суспільно значимих професій (посад) як складової здійснення професійного добору, де існують обмеження щодо здійснення інших видів діяльності; 8) посилення ефективності пенсій у системі недержавного пенсійного забезпечення; 9) забезпечення ефективного державного нагляду та громадянського контролю з питань пенсійного забезпечення; 10) проведення системної, комплексної, суспільно схваленої кодифікації пенсійного законодавства шляхом ухвалення Пенсійного кодексу як складової демократичних, соціальних перетворень, досягнення соціального миру і злагоди у суспільстві та державі.

Список використаних джерел

1. Прилипко С.М. Предмет права соціального забезпечення: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.05 / С.М. Прилипко; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. — Х., 2007. — 47 с
2. Стаховська Н.М. Відносини в праві соціального забезпечення: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.05 / Н.М. Стаховська; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2000. — 21 с.
3. Про пенсійне забезпечення: Закон України від 5 листопада 1991 року №1788-XII// Відомості Верховної Ради України. – 1992. – №3. – Ст.10.
4. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – С. 141.

▪ Право на пенсійне забезпечення в умовах сьогодення: науково-теоретичний аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15kvlnta.pdf>.

5. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 9 липня 2003 року №1058-IV//Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №49-51. – Ст.376.

6. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 9 липня 2003 року №1057-IV//Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №47-48. – Ст.372.

7. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи: Закон України від 8 липня 2011 року №3668-VI//Відомості Верховної Ради України. – 2012. – №12-13. – Ст.82.

8. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: "Стан проведення пенсійної реформи та шляхи її вдосконалення": Постанова Верховної Ради України від 5 квітня 2011 року №3188-VI// Відомості Верховної Ради України. – 2011.- №29.- Ст.273.

9. Про Державний бюджет на 2015 рік: Закон України від 28 грудня 2014 року №80-VIII// Відомості Верховної Ради України. – 2015. – №5. – Ст.37.

10. Іншин М.І., Сіроха Д.І. Соціальна держава: сутність і перспективи / М.І. Іншин, Д.І. Сіроха// Актуальні проблеми соціального права: збірник матеріалів учасників всеукраїнських соціальних програм (заходів) ВГОІ «Інститут реабілітації та соціальних технологій» у 2014 р./За загальною редакцією М.І. Іншина, В.Л. Костюка, В.О. Попелюшка. – К.: ПВГОІ «ІР СТ Україна», 2015. – С.17-22.

11. Колотік А. С. Правове регулювання спеціального пенсійного забезпечення в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / А. С. Колотік; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". — Х., 2011. — 20 с.

▪ Право на пенсійне забезпечення в умовах сьогодення: науково-теоретичний аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15kvlnta.pdf>.

12. Шумило М. М. Правове регулювання пенсійного забезпечення державних службовців: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.05 / М. М. Шумило; Одес. нац. юрид. акад. — О., 2009. — 20 с.

13. Тополенко Н.М. Державне регулювання розвитку системи пенсійного страхування в Україні: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Н.М. Тополенко; Гуманіт. ун-т "Запоріж. ін-т держ. та муніцип. упр.". — Запоріжжя, 2007. — 20 с.

14. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо пенсійного забезпечення: Закон України від 2 березня 2015 року № 213-VIII//Голос України від 12.03.2015р., №44.

15. Оклей І.В. Правове регулювання пенсійного забезпечення та надання соціальних послуг в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.05 / І.В. Оклей; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. — Х., 2008. — 18 с.

16. Надточій А.О. Державне регулювання розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення в Україні: автореф. дис. ... канд. наук з держ. управління : 25.00.02 / А. О. Надточій; Харк. регіон. ін-т держ. упр. — Х., 2010. — 19 с.

17. Татаренко Г.В. Договірне регулювання пенсійного забезпечення в Україні: автореф. дис...канд. юрид. наук : 12.00.05 / Г.В. Татаренко; Східноукр. нац. ун-т ім. В.Даля. — Луганськ, 2009. — 20 с.

▪ Право на пенсійне забезпечення в умовах сьогодення: науково-теоретичний аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15kvlnta.pdf>.

Костюк В. Л.

Право на пенсійне забезпечення в умовах сьогодення: науково-теоретичний аспект

У цій статті розкриваються питання щодо сутності права на пенсійне забезпечення, виходячи із його соціальної, конституційно-правової природи. Підкреслено основоположну роль суспільства і держави у створенні належних умов для реалізації права на пенсійне забезпечення. Проаналізовано ключові проблеми сучасної моделі пенсійного забезпечення. Проведено системний аналіз положень норм Конституції України, правової доктрини пенсійного права, актів пенсійного законодавства. Визначено основоположні ознаки права та пенсійне забезпечення. Окреслено тенденції удосконалення права на пенсійне забезпечення. Обґрунтовано необхідність розробки проекту Пенсійного кодексу.

Ключові слова: право на пенсійне забезпечення; пенсійний вік; пенсія; пенсійне страхування; державне пенсійне забезпечення; професійне пенсійне забезпечення; недержавне пенсійне забезпечення; кодифікація пенсійного законодавства.

Костюк В. Л.

Право на пенсионное обеспечение в современных условиях: научно-теоретический аспект

В этой статье раскрываются вопросы о сущности права на пенсионное обеспечение, исходя из его социальной, конституционно-правовой природы. Подчеркнуто основополагающую роль общества и государства в создании условий для реализации права на пенсионное обеспечение. Проанализированы ключевые проблемы современной модели пенсионного обеспечения. Проведен системный анализ положений норм Конституции

▪ Право на пенсійне забезпечення в умовах сьогодення: науково-теоретичний аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15kvlnta.pdf>.

України, правової доктрини пенсійного права, актів пенсійного законодавства. Определены основополагающие признаки права на пенсионное обеспечение. Определены тенденции совершенствования права на пенсионное обеспечение. Обоснована необходимость разработки проекта Пенсионного кодекса.

Ключевые слова: право на пенсионное обеспечение; пенсионный возраст; пенсия; пенсионное страхование; государственное пенсионное обеспечение; профессиональное пенсионное обеспечение; негосударственное пенсионное обеспечение; кодификация пенсионного законодательства.

Kostiuk V. L.

The right to pension under the conditions present: scientific-theoretical aspect

In this article the question about the essence of the right to a pension on the basis of its social, constitutional and legal nature. Emphasized the fundamental role of society and the state to create adequate conditions for exercising the right to pension. Analyzes the key problems of modern pension model. A systematic analysis of the provisions of the Constitution of Ukraine, the legal doctrine of pension rights, acts of pension legislation. Defined the basic features of law and pensions. Outlined improving trends of the right to pension. The necessity of drafting of the Pension Code.

Key words: right to a pension; retirement age; pension; pension insurance; state pensions; occupational pensions; private pension provision; codification pension legislation.

▪ Право на пенсійне забезпечення в умовах сьогодення: науково-теоретичний аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 1(11) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n1/15kvlnta.pdf>.